

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการ ค้นคว้าวิจัยทางสาขาเกษตรให้กว้างขวาง โดยส่งเสริมให้มีโอกาสเพิ่มพูนประสบการณ์ในภาคปฏิบัติมากขึ้น จึงได้จัดตั้งวิทยาเขตแห่งใหม่ขึ้นที่ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยเริ่มจัดการเรียนการสอนเป็นครั้งแรกในภาคปลายปีการศึกษา 2522 (เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย 2526: 15-16) ปัจจุบันวิทยาเขตกำแพงแสนทำการสอนในสาขาวิชาที่เน้นทางการเกษตรและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 4 คณะ ดังนี้

<u>คณะ</u>	<u>ชั้นปีที่</u>	<u>สาขาวิชาที่เปิดสอน</u>
เกษตร	2-4	ทุกสาขาวิชา (ยกเว้นสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ที่ยังศึกษาที่วิทยาเขตบางเขน)
ศึกษาศาสตร์	2-4	ศึกษาศาสตร์เกษตร
วิศวกรรมศาสตร์	3-4	วิศวกรรมเกษตร และวิศวกรรมชลประทาน
สัตวแพทยศาสตร์	5-6	อายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ สูติศาสตร์ เภสัชวิทยา และวิทยาการสืบพันธุ์

การดำเนินงานของวิทยาเขตกำแพงแสนมิได้แยกเป็น เอกเทศจากวิทยาเขตบางเขน ดังนั้น จึงไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะนำมาใช้กำหนดการจัดหน่วยงานสำหรับวิทยาเขตกำแพงแสนโดยเฉพาะ การจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ จึงจัดขึ้นเท่าที่จำเป็น และมี การดำเนินงานที่ควบคู่กันอย่างสอดคล้องและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานที่วิทยาเขตบางเขน (สำออง ศรีนิลทา 2528: 51, 89)

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับ การจัดตั้งขึ้น เพื่อขยายงานของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ทำหน้าที่ให้บริการทางวิชาการแก่อาจารย์ ข้าราชการ และนิสิตของวิทยาเขตกำแพงแสน ได้เปิดให้บริการพร้อม ๆ กับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาเขตแห่งนี้ คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา โดยห้องสมุดได้พยายามจัดหาสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับ การเรียนการสอน และจัดบริการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้

มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 ของทบวงมหาวิทยาลัย ตอนที่ 6 ใน เรื่องการบริการ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529: 6) ระบุว่า "เพื่อเพิ่มพูนความพึงพอใจใน การใช้บริการของห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น ห้องสมุดจะต้องมีการประเมินคุณภาพของการบริการด้วย วิธีการต่าง ๆ โดยหาทางปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้"

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความต้องการใช้บริการของผู้ใช้ห้องสมุด เป็นวิธีการ หนึ่งในการประเมินคุณภาพการบริการของห้องสมุด ซึ่งได้มีการศึกษามาแล้วในห้องสมุด มหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงในกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดของ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดย พูลสุข น้าสุนีย์ (2527) ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์ทางด้าน สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรทุกประเภทมี ไม่เพียงพอ ยกเว้นหนังสือพิมพ์ คณาจารย์ต้องการให้จัดหาทรัพยากรในสาขาวิชาที่ตนสอน ต้องการให้ส่งรายชื่อหนังสือใหม่ของสำนักพิมพ์ไปให้พิจารณาเลือกซื้อ และมีส่วนร่วมใน การเสนอชื่อหนังสือที่ต้องการ ต้องการให้ส่งรายชื่อหนังสือใหม่ และส่งข่าวสารห้องสมุดไป ตามภาควิชาเป็นประจำ ต่อมา สมภพ ถาวรยิ่ง (2529) ได้ศึกษาปัญหาและ แนวโน้มในการใช้ห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ของนิสิต ผลการศึกษาพบว่า นิสิตประสบปัญหาในการค้นหาหนังสือเล่มที่ต้องการไม่พบ และไม่ทราบวิธีการขอรับบริการใช้ โสดทัศนูปกรณ์ นิสิตต้องการให้เพิ่มจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ และจำนวนหนังสือพิมพ์รายวัน

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประภาวดี สืบสนธิ์ (2527: 89) ได้เคยศึกษาด้านบริการพบว่า ห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอ

ต่อการให้บริการ บางรายการมีเพียงเล่มเดียว แต่มีผู้ต้องการใช้มาก จำนวนหนังสือที่ห้องสมุดมีไม่ถึงขั้นค่าของมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ไม่สามารถรองรับสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องบางประเภท เช่น วารสาร ได้ครบทุกเล่ม ซึ่งจากการสำรวจสภาพห้องสมุดในปัจจุบัน ยังคงพบปัญหานี้อยู่เช่นกัน และยังมีปัญหาอื่นอีก คือ ห้องสมุดมีอาคารรื้อบนบริเวณชั้น 2 และผู้ใช้ไม่ทราบว่าห้องสมุดมีบริการประเภทใดบ้าง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการ ใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้บริการของผู้ใช้ที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีจำนวนมากกว่าผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ ว่า นิสิตประสบปัญหาในการใช้บริการนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น และต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงบริการอย่างไรบ้าง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานด้านบริการของห้องสมุดต่อไป และการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้ในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นการประเมินคุณภาพการบริการของห้องสมุดวิธีการหนึ่ง ตามมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังกล่าวข้างต้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษา ณ วิทยาเขตกำแพงแสน

แนวเหตุผลของการวิจัย

บริการของห้องสมุดในปัจจุบันยังไม่สนองความต้องการของผู้ใช้ เนื่องจากผู้ใช้ประสบปัญหาด้านอาคารสถานที่ จำนวนวัสดุการอ่าน และการประชาสัมพันธ์

ตัวแปรของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. ฐานะชั้นปี ได้แก่ นิสิตฐานะชั้นปีที่ 2, 3, 4, 5 และ 6

2. คณะที่สังกัด ได้แก่ คณะเกษตร คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์

ตัวแปรตาม

1. การใช้ห้องสมุด ได้แก่ ความถี่ในการใช้ห้องสมุด วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด วิธีรู้จักใช้ห้องสมุด วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ ความสามารถในการค้นหาเรื่องที่ต้องการ สาเหตุที่ไม่สามารถค้นหาหนังสือ วัสดุอื่น ๆ การใช้บริการต่าง ๆ
2. ความต้องการใช้บริการห้องสมุด
3. ปัญหาในการใช้บริการห้องสมุด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้บริการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่มีค่าบริการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในคณะต่าง ๆ ณ วิทยาเขตกำแพงแสน รวม 4 คณะ ได้แก่ นิสิตคณะเกษตรชั้นปีที่ 2-4 ทุกสาขาวิชา นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 2-4 ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์เกษตร นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 3-4 ในสาขาวิชาวิศวกรรมเกษตรและวิศวกรรมชลประทาน และนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ ชั้นปีที่ 5-6 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคปลายปีการศึกษา 2530 โดยไม่จำกัดเพศ วัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,354 คน โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 ของนิสิตแต่ละชั้นปีในแต่ละคณะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 677 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จากเอกสารและสิ่งพิมพ์

2. ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขต-
กำแพงแสน จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและการจัดบริการของ
ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และ
สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่ง
แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพส่วนตัวของนิสิต

ตอนที่ 2 สภาพการใช้และความต้องการใช้บริการ

ตอนที่ 3 ปัญหา

ทำการทดสอบแบบสอบถาม โดยนำไปทดสอบกับนิสิตทั้ง 4 คณะ ที่ศึกษาอยู่
ณ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 20 คน กลุ่มทดสอบนี้จะไม่ซ้ำกับตัวประชากรจริง
หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อนำไปใช้จริง
ต่อไป

5. แจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้ว ไปยังนิสิตระดับปริญญาตรีของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 677 คน ด้วยตนเอง
บางส่วน และขอความร่วมมือจากแม่บ้านของแต่ละหอพักช่วยแจกและเก็บแบบสอบถามบางส่วน
ด้วย

6. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหา
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรม โลดัส 1-2-3 เวอร์ชัน 2
ในการประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์

หาค่าร้อยละโดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left[\frac{\sum fX}{N}\right]^2}$$

7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
8. รายงานผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพการใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้บริการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้นำไปปรับปรุงบริการห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นิสิต หมายถึง นิสิตระดับปริญญาตรีทั้งชายและหญิงที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และยังคงสภาพ เป็นนิสิตอยู่ในภาคปลายปีการศึกษา 2530

หอสมุดกลาง หมายถึง ห้องสมุดวิทยาเขตกำแพงแสน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป
2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยต่างมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน คือ เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้บริการของห้องสมุด ผลจากงานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด และเพื่อค้นคว้าประกอบการเรียนตามหลักสูตร ในด้านปัญหาผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ห้องสมุดแต่ละแห่งมีสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ในด้านความต้องการผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการบริการจ่าย-รับ

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงงานวิจัยในลักษณะที่เป็นการประมวลเนื้อหา และจัดลำดับให้อยู่ภายใต้หัวข้อสำคัญ ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัย/ประเทศที่ทำการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 มหาวิทยาลัย/ประเทศที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่ งานวิจัย	มหาวิทยาลัย /ประเทศที่ทำการวิจัย
Rzasa, Philip V. and Moriarty, John H.	1970	Purdue University/สหรัฐอเมริกา
Urguhart, John A. and Schofield, J.L.	1971	Sussex University, Glasgow University, และ Bradford University/สหราชอาณาจักร
Elliott, Lloyd Gene	1977	Bob Jones University/สหรัฐอเมริกา
Emdad, Ali A. and Rogers, A. Robert	1978	Pahlavi University/อิหร่าน

ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่ งานวิจัย	มหาวิทยาลัย/ประเทศที่ทำการวิจัย
Ashoor, Mohammed-Saleh Jamil	1979	University of Petroleum and Minerals, University of Riyadh, และ King Abdul Aziz University/ซาอุดีอาราเบีย
Peischl, Thomas Michael	1979	University of Northern Colorado/ สหรัฐอเมริกา
ทัศนาศ หาดูพล	2519	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์	2520	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์	2520	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
จิตติ บึงตระกูล	2522	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย
สุภาภรณ์ สังข์ศรี	2522	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
วนิดา จินตนาอนุรัตน์	2523	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รัตนาศ กระแสชัย	2525	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วรรณุช เตียวตระกูล	2526	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จิรัชณี วงศ์สุวรรณ	2526	มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
สมทรง แจ้งเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ)	2528	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บัตตานี
สมศรี กิรติวุฒิกุล	2529	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ชนิดดา โกวิทวาทิ	2531	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 ศึกษาทั้งอาจารย์และนักศึกษา (Rzasa and Moriaty, 1970; Ashoor, 1979; Peischl, 1979; ทศนา หาญพล, 2519; สมทรง แจ้งเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ), 2528; สมศรี กิรติวุฒิกุล, 2528)

1.2.2 ศึกษาเฉพาะนักศึกษาเท่านั้น (Urguhart and Schofield, 1971; Elliott, 1977; Emdad and Rogers, 1978; ผลิวัลย์ รongสวัสดิ์, 2520; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; จิฤติ บึงตระกูล, 2521; สุภาภรณ์ สังข์ศรี, 2522; วนิตา จินตนาอนุรัตน์, 2523; รัตนา กระแสชัย, 2525; วรนุช เดียวตระกูล, 2525; จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525; ชนิดดา โกวิทวที, 2531)

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา มี 2 ประการ คือ

1.3.1 ศึกษาสภาพการใช้และปัญหาในการใช้ห้องสมุด (Elliott, 1977; Emdad and Rogers, 1978; Ashoor, 1979; ทศนา หาญพล, 2519; ผลิวัลย์ รongสวัสดิ์, 2520; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; สุภาภรณ์ สังข์ศรี, 2522)

1.3.2 ศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้ห้องสมุด (Rzasa and Moriaty, 1970; Urguhart and Schofield, 1971; Peischl, 1979; จิฤติ บึงตระกูล, 2521; วนิตา จินตนาอนุรัตน์, 2523; รัตนา กระแสชัย, 2525; จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525; วรนุช เดียวตระกูล, 2525; สมทรง แจ้งเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ), 2528; สมศรี กิรติวุฒิกุล, 2528; ชนิดดา โกวิทวที, 2531)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยส่วนใหญ่วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ซึ่งแยกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการในการใช้บริการ

โดยการนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากงานวิจัยจำนวน 18 เรื่อง ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป สามารถแยกผลจากการสำรวจได้ตามหัวข้อ ดังนี้

1.5.1 สภาพการใช้ห้องสมุด

1.5.1.1 ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด

ผลงานวิจัยในด้านความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด พบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (Elliott, 1977; Peischl, 1978; ทศนา หาญพล, 2519; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; วนิตา จินคนานูรัตน์, 2523; รัตนา กระแสชัย, 2525; วรณช เตียวตระกูล, 2525; จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525; สมทรง แจ้งเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ), 2528; สมศรี กิระดิฏฏิกุล, 2528) มีเพียงงานวิจัยของชนิดดา ไกรวิทที (2531) ที่พบว่าผู้ใช้เข้าห้องสมุดน้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

1.5.1.2 วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด

ผลงานวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ในการใช้ห้องสมุด คือ เพื่ออ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีในห้องสมุด (ทศนา หาญพล, 2519; สุภาภรณ์ สังข์ศรี, 2522; วนิตา จินคนานูรัตน์, 2523; สมศรี กิระดิฏฏิกุล, 2528) และค้นคว้าประกอบการเรียน (Elliott, 1977; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; วรณช เตียวตระกูล, 2525; สมทรง แจ้งเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ), 2528) รองลงมา คือ เพื่อยืมหนังสือ (ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์, 2520; จิฤติ บึงตระกูล, 2521) ในขณะที่งานวิจัยของ Rzasz and Moriaty (1970) พบว่าผู้ใช้มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อทำการบ้าน ทำรายงาน โดยใช้หนังสือส่วนตัวและค้นคว้าประกอบการทำงานรายงาน และงานวิจัยของ Emdad and Rogers (1978) พบว่า ผู้ใช้มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือเรียนและสมุดเรียนส่วนตัว

1.5.1.3 รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด

ผลงานวิจัยพบว่า ผู้ใช้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดจากการศึกษาด้วยตนเอง (ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; วรนุช เดียวตระกูล, 2525) และเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด (Elliott, 1977; สมทรง แจ้งเดชา (หะยีเจ๊ะมะ), 2528) แต่จากงานวิจัยของ วนิดา จินตนาณรงค์ (2523) พบว่า ผู้ใช้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดจากการปฐมนิเทศแก่นักศึกษาใหม่ และงานวิจัยของ สมศรี กิรติวุฒิกุล (2528) พบว่า ผู้ใช้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดจากการที่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่แนะนำ

1.5.1.4 วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์

ผลงานวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้รู้จักวิธีค้นหาสิ่งพิมพ์จากห้องสมุดโดยวิธีใช้บัตรรายการ (Emdad and Rogers, 1978; ทศนา หาญพล, 2519; จิฤติ บึงตระกูล, 2521; สุภาภรณ์ สังข์ศรี, 2522; วนิดา จินตนาณรงค์, 2523; สมทรง แจ้งเดชา (หะยีเจ๊ะมะ), 2528) แต่จากการวิจัยของ ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) พบว่า ผู้ใช้ใช้วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์โดยเดินดูตามชั้นหนังสือ และงานวิจัยของ ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์ (2520) พบว่าผู้ใช้ใช้บัตรรายการเท่า ๆ กับการเดินดูตามชั้นหนังสือ

1.5.1.5 บริการที่นิยมใช้มากที่สุด

ผลงานวิจัยพบว่า บริการที่นิยมใช้มากที่สุด คือ บริการยืม-คืนหนังสือ (ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์, 2520; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; จิฤติ บึงตระกูล, 2521; วนิดา จินตนาณรงค์, 2523; วรนุช เดียวตระกูล, 2525; จิรัชนี วงศ์สุวรรณ, 2525; สมทรง แจ้งเดชา (หะยีเจ๊ะมะ), 2528; สมศรี กิรติวุฒิกุล, 2528) ส่วนงานวิจัยของ ชนิดดา โกวิทวดี (2531) พบว่า ผู้ใช้นิยมใช้บริการถ่ายเอกสาร

1.5.1.6 ประเภทสิ่งพิมพ์ที่นิยมใช้มากที่สุด

ผลงานวิจัยพบว่า ประเภทสิ่งพิมพ์ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ หนังสือวิชาการภาษาไทย (ทศนา หาญพล, 2519; วนิดา จินตนาณรงค์,

2523; วรณช เตียวตระกูล, 2525; สมทรง แจ้จเดชา (ทะยี้เจ้มะ), 2528; สมศรี กิรติวุฒิ, 2528)

1.5.2 ปัญหาในการใช้ห้องสมุด

1.5.2.1 ปัญหาการใช้สิ่งพิมพ์ วัสดุการอ่าน

ผลงานวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในการใช้สิ่งพิมพ์ วัสดุการอ่าน คือ ห้องสมุดแต่ละแห่งมีสิ่งพิมพ์น้อยไม่เพียงพอ (Urguhart and Schofield, 1971; Emdad and Rogers, 1978; ทศนา หาญพล, 2519; ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; จิฤติ บึงตระกูล, 2521; รัตนา กระแสชัย, 2525; สมทรง แจ้จเดชา (ทะยี้เจ้มะ), 2528) รองลงมา คือ หนังสือภาษาไทยมีไม่เพียงพอกับความต้องการ (สุภาภรณ์ สังข์ศรี, 2522; วรณช เตียวตระกูล, 2525; สมศรี กิรติวุฒิ, 2528) ในขณะที่ Ashoor (1979) พบว่า ทรัพยากรห้องสมุดยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้

1.5.2.2 ปัญหาการใช้บริการต่าง ๆ

ผลงานวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในการใช้บริการต่าง ๆ คือ ห้องสมุดให้ยืมหนังสือได้น้อยเล่มและระยะสั้น (ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, 2520; วนิตา จินตนาภูรัตน์, 2523; วรณช เตียวตระกูล, 2525) เท่า ๆ กับหนังสือเล่มที่ต้องการยืมมีผู้อ่านยืมไป (Urguhart and Schofield, 1971; วนิตา จินตนาภูรัตน์, 2523; ชนิตดา โกวิทวที, 2531) ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ เครื่องถ่ายเอกสารเสียบ่อย (สมศรี กิรติวุฒิ, 2528) ผู้ใช้ประสบปัญหาด้านการใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เนื่องจากไม่มีบรรณารักษ์ให้บริการเป็นประจำตลอดเวลา (Emdad and Rogers, 1978)

1.5.2.3 ปัญหาด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์

ผลงานวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ คือ โต๊ะ เก้าอี้ มีไม่เพียงพอ (ทศนา หาญพล, 2519; วนิตา จินตนาภูรัตน์, 2523; รัตนา กระแสชัย, 2525; จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525; ชนิตดา โกวิทวที, 2531) รองลงมา คือ ห้องสมุดคับแคบ (รัตนา กระแสชัย, 2525;

จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525) แต่งงานวิจัยของ ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์ (2520) พบว่า
ห้องสมุดอยู่ไกล

1.5.2.4 ปัญหาด้านบุคลากร

งานวิจัยในปัญหาด้านบุคลากรของ จิรัชณี
วงศ์สุวรรณ (2525) พบว่า เจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจบริการและไม่อยู่ประจำที่ ในขณะที่งานวิจัย
ของ สมทรง แจ่มเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ) (2528) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสียงดัง

1.5.3 ความต้องการในการใช้บริการห้องสมุด

ผลงานวิจัยในด้านความต้องการในการใช้บริการห้องสมุด
พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการบริการจ่าย-รับ (Peischl, 1979; วรณช เตียวตระกูล, 2525;
สมศรี กิระดิฐกุล, 2528; ชนิดดา โกวิทวที, 2531) รองลงมา คือ ผู้ใช้ต้องการที่นั่งอ่าน
เฉพาะบุคคล (สมทรง แจ่มเดชา (ทะยี่เจ๊ะมะ), 2528; ชนิดดา โกวิทวที, 2531) เท่า ๆ
กับผู้ใช้ต้องการใช้ห้องสมุดจัดฉายภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ สารคดี (ทัศน
หาญพล, 2519; จิรัชณี วงศ์สุวรรณ, 2525) นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ จิฤดี บึงตระกูล
(2521) พบว่า ผู้ใช้ต้องการบริการปฐมนิเทศและนำชมห้องสมุด ในขณะที่ Rzasz and
Moriarty (1970) พบว่า ผู้ใช้ต้องการใช้หนังสือจองและหนังสืออ้างอิง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้มีผู้ทำการวิจัย
ไว้ 2 เรื่อง คือ พูลสุข น้าสุนีย์ (2527) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อ
ประกอบการสอนของคณาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้
ทรัพยากรห้องสมุด ปัญหาในการใช้ และความต้องการในการใช้ทรัพยากรของคณาจารย์ทาง
ด้านสังคมศาสตร์เพื่อประกอบการสอน ต่อมา สมภพ ถาวรยิ่ง (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
การศึกษาปัญหาและแนวโน้มในการใช้ห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ของนิสิต โดยมี
จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้บริการห้องสมุด ปัญหาในการใช้ และความต้องการใช้บริการ
ของนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยสามารถแยกผลจากการวิจัยได้
ตามหัวข้อดังนี้

2.1 สภาพการใช้ห้องสมุด

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดพบว่า คณาจารย์เข้าใช้ห้องสมุด 2-3 เดือนต่อครั้ง นิสิตเข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์เพื่อใช้บริการจ่าย-รับ ส่วนนิสิตมีวัตถุประสงค์เพื่อการอ่านหนังสือทางวิชาการ ทรัพยากรที่คณาจารย์ใช้มากที่สุด คือ หนังสือภาษาอังกฤษ ส่วนนิสิตใช้ตำราทางวิชาการมากที่สุด ทั้งคณาจารย์และนิสิตใช้วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์โดยการค้นจากคู่มือบรรณการ

2.2 ปัญหาในการใช้ห้องสมุด

ปัญหาด้านทรัพยากรและบริการของคณาจารย์ คือ ทรัพยากรชื่อที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด เก่า ล้าสมัย และทรัพยากรในสาขาวิชาที่สอนมีจำนวนน้อย ปัญหาที่นิสิตประสบ คือ หนังสือมีจำนวนน้อย ตำราภาษาไทยมีน้อย ไม่มีหนังสือที่ให้ความรู้ตรงตามวิชาเอกเพียงพอ ไม่ทราบวิธีการขอรับบริการสารสนเทศคอมพิวเตอร์ และไม่ทราบวิธีค้นหารายชื่อสารสนเทศคอมพิวเตอร์ ปัญหาด้านอาคารสถานที่ของคณาจารย์ คือ ห้องสมุดร้อน อับอ้าว ปัญหาที่นิสิตพบ คือ โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนไม่เพียงพอ

2.3 ความต้องการในการใช้บริการห้องสมุด

ความต้องการของคณาจารย์ คือ คณาจารย์ต้องการให้ห้องสมุดส่งรายชื่อหนังสือใหม่ของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ให้พิจารณาเลือกซื้อ ต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อหนังสือที่ต้องการ ต้องการรายชื่อหนังสือใหม่แจ้งแก่อาจารย์ และต้องการให้ส่งข่าวสารห้องสมุดไปตามภาควิชาเป็นประจำ ความต้องการของนิสิต คือ ต้องการให้เพิ่มจำนวน โต๊ะ เก้าอี้ เพิ่มจำนวนฉบับของหนังสือพิมพ์ เพิ่มหนังสือและวารสารแต่ละวิชาเอกให้มากขึ้น

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยแบบสำรวจ และมีวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม โดยมุ่งศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการ ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาต่างพบว่า มีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกันไป

ตามสภาพของห้องสมุดแต่ละแห่ง และผู้ใช้แต่ละกลุ่ม แม้ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ซึ่งได้มีการศึกษากับบุคคล 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ และนิสิต ผลจากการวิจัย
พบว่า บุคคลทั้งสองกลุ่มมีสภาพการใช้ห้องสมุด ปัญหาที่เกิดจากการใช้ห้องสมุด และ
ความต้องการในการใช้ห้องสมุดที่แตกต่างกัน แม้ว่าบุคคลทั้งสองกลุ่มจะใช้บริการจากห้องสมุด
แห่งเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความต้องการใช้ห้องสมุดของ
แต่ละแห่ง จึงเป็นเรื่องที่ควรจะศึกษา เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในอันที่จะสนอง
ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดได้ถูกต้องมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย